

i mírně pobouřené. Pozdější papež Benedikt XVI. poukázal ovšem na relativismus demokracie z poněkud jiných pozic než Kelsen: Ratzinger pokládá za nepřijatelné, když je pojem *pravda* posunován do zóny intolerance a antidemokratičnosti. Schambeck také poukazuje na význam osobní a morální odpovědnosti občana v Ratzingerově pojetí demokracie. Tato odpovědnost by měla vyloučit podléhání skupinovým zájmům a dobovým populistickým proudům a s nimi spojené příležitostné morálce a situační etice. Pozoruhodná je i stať, v níž Schambeck předkládá své postřehy k encyklice papeže Benedikta XVI. *Deus caritas est* (2005).

Stati čtvrtého oddílu jsou věnovány převážně katolické sociální nauce a jejímu uplatnění v rodině, v manželství a v mezigeneračních vztazích. Základním požadavkem kladeným na křesťansky orientovaného politika by mělo podle Schambecka být vytváření etických, kulturních, právních, sociálních a hospodářských podmínek pro fungování rodiny jako přirozeného a tradičního základu lidské společnosti. V krátké stati se autor zamýšlí také nad — nikoli zvláště utěšeným — stavem manželství a rodiny ve svém domovském Rakousku.

Dva příspěvky tvořící pátý oddíl sborníku jsou věnovány různým aspektům sjednocené Evropy, jejímž je H. Schambeck rozhodným a obětavým stoupencem. V první stati autor poukazuje na křesťanské kořeny ideje evropské ústavy. S lítostí se pak vyjadřuje k okolnosti, že jak v preambuli evropské ústavní smlouvy, tak i v preambuli její druhé části, Listiny základních práv Unie, chybí nejen odkaz na Boha, nýbrž i výslovné uvedení evropského křesťanského dědictví. Schambeck to dokonce označuje, s otevře-

ností sobě vlastní, za „klasický případ zamlčení dějin“ (*ein klassischer Fall für das Verschweigen der Geschichte*). Zároveň se tím zastírá také odkaz těch evropských křesťanských politiků, kteří v 50. letech položili základy sjednocené Evropy. Druhou statí je doplněná verze Schambeckovy přednášky věnované odkazu osobnosti vratislavské rodačky Edith Steinové — sv. Terezie Benedikty od Kříže (1891-1942). E. Steinová byla žačkou proslulého filozofa Edmunda Husserla a zahynula v Osvětimi. V roce 1998 byla svatořečena a o rok později ji prohlásil papež Jan Pavel II. spolupatronkou Evropy. Nejen místem své smrti představuje ženský protějšek sv. Maximiliana Kolbeho.

V šestém, závěrečném oddílu jsou přetištěny tři kratší přednášky, v nichž se Schambeck věnoval otázkám míru a globální odpovědnosti křesťanů.

Vzhledem k různému účelu, zaměření i rozsahu otištěných článků, referátů a přednášek se autor ve více textech místy vyjadřuje opakovaně k totožným otázkám, byť v různé šíři a s odlišnými akcenty. Tomu však ve výběrovém sborníku není prakticky možné zabránit. Navíc ani tato skutečnost nijak nesnižuje podnětnost a myšlenkovou originalitu jednotlivých otištěných statí.

Své názory a myšlenky vyjadřuje autor zpravidla pozoruhodně jasně a stručně, nicméně jednoznačně. Zvláště český čtenář pak v textech H. Schambecka vysoce ocení naprostou samozřejmost a jistotu, se kterou autor vnímá tradiční hodnoty a právní fenomény, včetně takových, které se u nás v poslední době staly objektem — namnoze zbytečných a málo kvalifikovaných — veřejných diskusí.

COUFALOVÁ, Bronislava; PINKAVA, Jan; POCHYLÁ, Veronika:

Trestněprávní odpovědnost ve sportu

Praha: Leges, 2014, 160 s., ISBN 978-80-87576-88-5.

Zdeněk Michora*

Bronislava Coufalová působí jako členka katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a spolu se dvěma tamějšími doktorandy Janem Pinkavou a Veronikou Pochylou

* Mgr. Zdeněk Michora, doktorand Katedry trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

jsou autory monografie nazvané *Trestní odpovědnost ve sportu*.

Samotný název monografie mě přirozeně zaujal, přičemž jsem si kladl otázku, jakým způsobem autoři danou problematiku pojali. Zajímalo mne, zda se dozvím, jak se uplatňuje trestní právo v situaci, kdy při

fotbalovém zápase obránce surovým zákrokem zlomí útočnickovi nohu, neb v očích trestního právníka ihned vyvstanou otázky, zda se bude jednat o jednání nedbalostní, či úmyslné, stejně jako zda byla tímto zákrokem onomu útočnickovi způsobena těžká újma na zdraví. Dále trestnímu právníkovi vyvstanou otázky, zda vůbec mají být aplikovány nástroje trestního práva, protože z hlediska subsidiarity trestní represe může postačovat potrestání tohoto obránce před disciplinární komisí, potažmo zda je vůbec záhodné, aby byl tento obránce za svůj zákrok nějakým způsobem sankcionován, neboť mohl jednat v prostém zápalu hry.

Z hlediska českého sportovního prostředí mne rovněž zajímalo, zda v monografii naleznou otázku se sportem druhotně spojenou a bohužel nejenom v našich podmínkách hojně rozšířenou – problematiku korupce ve sportu.

Mé otázky mohly být způsobeny tím, že – alespoň v českém právním prostředí – nenalezneme ucelenou monografii týkající se trestní odpovědnosti ve sportu. Pokud se nemýlím, soustavně se tomuto tématu věnuje především M. Králík¹. Nutno podotknout, že recenzovaná publikace na tohoto autora hojně odkazuje, a to především v teoretických pasážích týkajících se úrazů ve sportu (např. podkapitola Odpovědnost za úrazy sportovců při sportovní činnosti).

S potěšením jsem shledal, že výše uvedená témata jsou obsahem předmětné monografie. Autoři dokonce zdaleka nezůstali jen u těchto otázek. V publikaci nalezneme mimo jiné též problematiku nelegálních sázek, jakož i problematiku protiprávních činů návštěvníků sportovních utkání.

Předmětná monografie sestává vyjma úvodu a závěru z pěti kapitol. Nejprve autoři v obecné rovině rozebírají vztah trestního práva a sportu a nastiňují teorie jeho chápání. Pro další kapitoly je rozhodná úvaha, zda lze určit hranici, kdy dané jednání – s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe – lze postihovat toliko v rámci disciplinární odpovědnosti a kdy je již nutné aplikovat prostředky trestního práva. Nelze se než ztotožnit s názorem, že ze tří základních teorií vztahu sportu a trestního práva, která začíná od teorie, že oblast sportu je striktně autonomní s dostatečnými seberegulačními zárukami, až po teorii, že pachatelé sportovních deliktů mají být stejně odpovědní jako v „civilním“ životě, je nevhodnější teorie, která je kompromisem výše zmíněných – trestněprávní odpovědnost sportovců by měla nastat toliko v případech excesů, kdy již nelze ho-

vořit o tom, že zákrok byl učiněn v tzv. zápalu hry, popř. pokud byl zjevně neadekvátní. Musí se samozřejmě přihlídnout k pravidlům konkrétního sportu. Z toho zároveň plyne, že v rámci sportovní seberegulace nelze postihovat nekalé jednání se sportem související sekundárně – korupce, nelegální sázky či výtržnictví fanoušků.

Ve třetí kapitole se autoři zaobírají trestněprávní odpovědností za úrazy, kdy pro tento účel sporty dělí na individuální, kolektivní, kontaktní a ostatní. Nechybí ani exkurz do práva anglického a amerického. Tyto praktické poznatky jsou konfrontovány s tuzemskou i zahraniční judikaturou, ze které i s přihlédnutím k národním odlišnostem vyplývá výše zmíněné, tedy že každé jednání je nutno vykládat individuálně zejména s pečlivým zhodnocením subjektivní stránky trestného činu, jinými slovy zda dané jednání bylo omluvitelné emočním zápalem či běžnou mírou invazivity zákroku vzhledem k obvyklé míře kontaktu v daném sportu.

Dále je pozornost autorů věnována trestněprávní odpovědnosti za úrazy sportovcům, či sportovci třetí osobám, včetně pojmových znaků trestní odpovědnosti a okolností vylučujících protiprávnost – lze aplikovat institut přípustného rizika pro oblast sportu? Výsledky této pasáže jsou velice zajímavé, neboť autoři analyzují možnou aplikovatelnost okolností vylučující trestní odpovědnost a navrhují konkrétní řešení pro budoucí právní úpravu.

Další kapitola pojednává o problematice korupce a nedovolených sázek ve sportovním prostředí. Změření se týká zejména možností trestního postihu v ČR, tak ve vybraných zahraničních státech a jejich vzájemnou kompilací. Tato část je bohužel poměrně strohá a vzhledem k závažnosti a aktuálnosti dané problematiky ji autoři mohli více rozvinout.

V poslední kapitole se autoři zabývají fenoménem protiprávních činů návštěvníků sportovních utkání, zejména fotbalových chuligánů s důrazem na konkrétní trestněprávní politiku jak v České republice, tak v zahraničních zemích a mezinárodních sportovních organizacích. Tato část je naopak poměrně detailně propracovaná a nechybí v ní jak historický exkurz, tak z ní vycházející reakce zákonodárce v podobě zakotvení adresných trestů či přijetí příslušné legislativy.

Autoři měli nelehkou startovací pozici. Až na publikace M. Králíka v českém právním prostředí neexistovala ucelenější studie věnující se dané problematice. Autoři zvolili poměrně zdařilý přístup, když se soustředili toliko na otázku trestní odpovědnosti s občasným exkursem do související odpovědnosti kárné (disciplinární). Nedostatek pramenů v podobě monografií, článků či judikatury měl však za následek, že autoři ve snaze obsáhnout téma celistvě spadají, byť spíše výjimečně, v některých pasážích

¹ Srov. např. KRÁLÍK, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 278 s.

Dále také v širších souvislostech např. HAMERNÍK, P. Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s.

do povrchnosti, načež monografie působí poměrně roztržitým dojmem. Naopak lze přivítat spojení teoretické části s částí praktickou, ve které jsou obecné poznatky konfrontovány s konkrétními případy z praxe, stejně jako častý vhled do zahraniční úpravy.

Pokud se spokojíme s tím, že ambice monografie Trestní odpovědnost ve sportu není do detailu obsáh-

nout všechny aspekty trestní odpovědnosti ve sportu, nýbrž spíše nastínit směry budoucího vědeckého bádání v této oblasti, popřípadě uvést čtenáře do této problematiky, jedná se o ideální publikaci k přečtení. Užitečné jsou též konkrétní závěry autorů pro budoucí zkvalitnění právní úpravy této problematiky v ČR.

ČENTÉŠ, Jozef; POVAŽAN, Michal; ŠANTA, Ján:

Dejiny prokuratúry na Slovensku

Bratislava: Atticum, 2014, 1. vyd., 255 s. ISBN 978-80-971381-5-8

Veronika Mojžišová*

Odborná publikace *Dejiny prokuratúry na Slovensku* vznikla spoluprací tří slovenských právníků: Jozefa Čentéše, Michala Považana a Jána Šanty. Všichni tito pánové se po většinu svého profesního života přímo věnují právě prokuratuře a jejím proměnám, a mohou tak dokonce ovlivňovat současné pojetí i budoucí vývoj tohoto nepostradatelného institutu trestního práva.

Jak již název napovídá, je v knize detailně popsán historický vývoj slovenské prokuratúry od roku 1850 do konce roku 2013, systematicky rozdělený do dvanácti kapitol. Logické členění textu prostupuje celým dílem; na začátek každé jednotlivé kapitoly je zařazen historický exkurz do daného období, na který navazuje charakteristika a proměny v soudnictví obecně, a teprve následně se autoři úžeji věnují trestnímu právu, respektive trestním soudům a státnímu zastupitelství.

Úvodní část vědecké stati se neomezuje jen na Slovensko, ale pro navození dějinných souvislostí a vysvětlení různých typů modelů, podle nichž se mohla slovenská prokuratura začít formovat, je velice stručně nastíněn vývoj institutu již od starověkého Říma, plynule navazující na dobu vlády zakladatele prokuratúry – francouzského krále Filipa IV., přes radikální přesun prokuratúry z roviny soukromoprávní do sféry veřejného práva, a tím radikální proměny v chápání nebezpečnosti a škodlivosti protiprávního jednání pachatele pro celou společnost (stát), od 16. století až do roku 1848.

První dvě kapitoly (období let 1848-1867 a období let 1868-1918) pojednávají o definitivním oddělení prokuratúry od veřejné správy a prvním oficiálním zakotvení pojmu prokuratura ve slovenském právním řádu (Oznámení zplnomocněného císařského komisaře pro Uhry Geringera z 14. ledna 1850). Následný trestní řád č. 151/1853 ř. z. a množství dalších zákonů, zákonných článků a nařízení přesně definovalo vnitřní strukturu a obsazení státního zastupitelství, jeho pravomoci a funkce, postup odpovědných orgánů. Autoři v této části knihy velmi citlivě a jednoduše, s lehkostí obratného lingvisty provedli čtenáře bouřlivým obdobím státoprávních změn na Slovensku a vysvětlili, jak se (nejen) trestní právo modernizovalo a pozvolna přeměňovalo na občanských, demokratických a humánnějších principech.

V následujících dvou kapitolách (období let 1918-1939 a období let 1939-1944) nabízí autoři fundovaný náhled do právního provizoria po vzniku Československa, které při recepci dosavadních zemských a říšských zákonů a nařízení muselo neustále čelit problematické unifikaci zákonodárství, zkomplikované rozdílností a vzájemnou neznalostí české a slovenské (uherské) právní úpravy a umocněné neznalostí jazyka. Před druhou světovou válkou se podařilo uskutečnit pouze dílčí úpravy trestního práva, které však jen napomáhaly a urychlovaly radikální proměnu demokratického právního řádu Československa a čím dál více umožňovaly politické zneužití práva. Zásadní změny nastaly v roce 1938 v důsledku podepsání Mnichovského diktátu; došlo především k vyhlášení autonomie Slovenského státu. Autoři citlivě nastínili všechny drobné novelizace

* Mgr. Veronika Mojžišová, doktorandka na Katedře dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.